

EGZAMIN ÓSMOKLASISTY W 2021 ROKU

Vademecum nauczyciela

JĘZYK ANGIELSKI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
I NAUKI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

EGZAMIN ÓSMOKLASISTY W 2021 ROKU

Vademecum nauczyciela

JĘZYK ANGIELSKI

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2021

Tekst komentarza
do wymagań egzaminacyjnych
Aleksandra Kodzis

Konsultacja merytoryczna
Elżbieta Witkowska

Redakcja i korekta
Elżbieta Gorazińska

Projekt okładki, layout
redakcja techniczna i skład
Wojciech Romerowicz

Elementy graficzne: © julimur/Fotolia.com, © Chinnapong/Fotolia.com

© Ośrodek Rozwoju Edukacji
Warszawa 2021
Wydanie I

ISBN 978-83-66830-02-8

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl
tel. 22 345 37 00

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Wymagania egzaminacyjne	5
2. Komentarz do wymagań egzaminacyjnych	9
2.1. Czym są wymagania egzaminacyjne?	9
2.2. Geneza powstania wymagań egzaminacyjnych na rok 2021	9
2.3. Konsultacje społeczne	10
2.4. Przyczyny pozostawienia określonych zapisów podstawy programowej oraz <i>Informatora</i> w wymaganiach egzaminacyjnych i aneksie do <i>Informatora</i>	12
2.5. Przyczyny niezamieszczenia określonych zapisów podstawy programowej i listy struktur w wymaganiach egzaminacyjnych i aneksie do <i>Informatora</i>	13
2.6. Rola wymagań egzaminacyjnych oraz zmodyfikowanego zakresu struktur na egzaminie w roku 2021	14
2.7. Wymagania na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 przed i po zmianie ich podstawy – analiza porównawcza	15
2.7.1. Obniżenie oczekiwanego poziomu biegłości językowej	15
2.7.2. Zmiany w wymaganiach ogólnych i szczegółowych stanowiących podstawę zadań egzaminacyjnych	16
2.7.3. Zmodyfikowany zakres struktur gramatycznych	18
2.8. Zmiany w organizacji i formie egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w roku 2021	19
2.9. Dalsze działania związane z przygotowaniem do egzaminu ósmoklasisty w roku 2021	19
2.10. Wskazówki metodyczne dla nauczycieli dotyczące przygotowania uczniów do egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w roku 2021	20
Podsumowanie	24
Bibliografia	25

Wprowadzenie

Ze względu na panującą w kraju sytuację epidemiczną oraz wiążące się z nią warunki edukacyjne polskie władze oświatowe zdecydowały o wprowadzeniu zmian w treści i formie egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2020/2021. Należy podkreślić, że Polska jest jednym z pierwszych krajów, w których przyjęto i ogłoszono nowe zasady przeprowadzania egzaminów. Zmodyfikowane wymagania egzaminacyjne stały się podstawą egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w roku 2021.

Niniejsza publikacja ma na celu przybliżenie wprowadzonych rozwiązań nauczycielom praktykom, nauczycielom konsultantom oraz pracownikom placówek doskonalenia nauczycieli. Oprócz tekstu wymagań egzaminacyjnych zawiera komentarz do zmian dotyczących treści zawartych w arkuszach egzaminacyjnych, formy oraz organizacji egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego, a także komentarz na temat wdrożenia tych zmian przez nauczycieli języka angielskiego w szkołach podstawowych.

1. Wymagania egzaminacyjne

Załącznik nr 1 do *Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 16 grudnia 2020 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19* (Dz.U 2020, poz. 2314)

Egzamin ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego

W roku szkolnym 2020/2021 wymagania egzaminacyjne dotyczące egzaminu ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego odpowiadają poziomowi A2 (w skali Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego).

Ogólne wymagania egzaminacyjne

- I. Znajomość środków językowych.
Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.
- II. Rozumienie wypowiedzi.
Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- III. Tworzenie wypowiedzi.
Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- IV. Reagowanie na wypowiedzi.
Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.
- V. Przetwarzanie wypowiedzi.
Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

Szczegółowe wymagania egzaminacyjne

- I. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, rzeczy osobiste, uczucia i emocje, umiejętności i zainteresowania);
 - 2) miejsce zamieszkania (np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, prace domowe);
 - 3) edukacja (np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, uczenie się, przybory szkolne, życie szkoły, zajęcia pozalekcyjne);
 - 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsce pracy);
 - 5) życie prywatne (np. rodzina, znajomi i przyjaciele, czynności życia codziennego, określanie czasu, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, problemy);
 - 6) żywienie (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);
 - 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, wymiana i zwrot towaru, promocje, korzystanie z usług);
 - 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie);
 - 9) kultura (np. uczestnictwo w kulturze, tradycje i zwyczaje, media);
 - 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, obiekty sportowe, imprezy sportowe, uprawianie sportu);
 - 11) zdrowie (np. tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie);
 - 12) nauka i technika (np. wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
 - 13) świat przyrody (np. pogoda, pory roku, rośliny i zwierzęta, krajobraz, ochrona środowiska naturalnego).
- II. Uczeń rozumie proste wypowiedzi ustne (np. rozmowy, wiadomości, komunikaty, ogłoszenia, instrukcje) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:
- 1) reaguje na polecenia;
 - 2) określa główną myśl wypowiedzi lub fragmentu wypowiedzi;
 - 3) określa intencje nadawcy/autora wypowiedzi;
 - 4) określa kontekst wypowiedzi (np. formę, czas, miejsce, sytuację, uczestników);
 - 5) znajduje w wypowiedzi określone informacje.
- III. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. listy, e-maile, SMS-y, kartki pocztowe, napisy, broszury, ulotki, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, historyjki obrazkowe z tekstem, artykuły, teksty narracyjne, recenzje, wywiady, wpisy na forach i blogach, teksty literackie):
- 1) określa główną myśl tekstu lub fragmentu tekstu;
 - 2) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
 - 3) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu, czas, miejsce, sytuację);
 - 4) znajduje w tekście określone informacje;
 - 5) rozpoznaje związki między poszczególnymi częściami tekstu.

- IV. Uczeń tworzy krótkie, proste, spójne i logiczne wypowiedzi pisemne (np. wiadomość, e-mail, wpis na blogu):
- 1) opisuje ludzi, zwierzęta, przedmioty, miejsca i zjawiska;
 - 2) opowiada o czynnościach, doświadczeniach i wydarzeniach z przeszłości i teraźniejszości;
 - 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
 - 4) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
 - 5) opisuje upodobania;
 - 6) wyraża i uzasadnia swoje opinie, przedstawia opinie innych osób;
 - 7) wyraża uczucia i emocje.
- V. Uczeń reaguje w typowych sytuacjach:
- 1) przedstawia siebie i inne osoby;
 - 2) nawiązuje kontakty towarzyskie; rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę; podtrzymuje rozmowę w przypadku trudności w jej przebiegu (np. prosi o wyjaśnienie, powtórzenie, sprecyzowanie; upewnia się, że rozmówca zrozumiał jego wypowiedź);
 - 3) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz/ankietę);
 - 4) wyraża swoje opinie, pyta o opinie, zgadza się lub nie zgadza się z opiniami;
 - 5) wyraża swoje upodobania, intencje i pragnienia, pyta o upodobania, intencje i pragnienia innych osób;
 - 6) składa gratulacje, odpowiada na gratulacje;
 - 7) zaprasza i odpowiada na zaproszenie;
 - 8) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje, zachęca;
 - 9) prosi o radę i udziela rady;
 - 10) pyta o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
 - 11) ostrzega, nakazuje, zakazuje, instruuje;
 - 12) wyraża prośbę oraz zgodę lub odmowę spełnienia prośby;
 - 13) wyraża uczucia i emocje (np. radość, smutek, niezadowolenie, zdziwienie, nadzieję, obawę);
 - 14) stosuje zwroty i formy grzecznościowe.
- VI. Uczeń przetwarza prosty tekst pisemnie:
- 1) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach, piktogramach);
 - 2) przekazuje w języku obcym nowożytnym lub polskim informacje sformułowane w tym języku obcym;
 - 3) przekazuje w języku obcym nowożytnym informacje sformułowane w języku polskim.

- VII. Uczeń posiada:
- 1) podstawową wiedzę o krajach, społeczeństwach i kulturach społeczności, które posługują się danym językiem obcym nowożytnym, oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu lokalnego, europejskiego i globalnego;
 - 2) świadomość związku między kulturą własną i obcą oraz wrażliwość międzykulturową.
- VIII. Uczeń dokonuje samooceny i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. poprawianie błędów).
- IX. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, identyfikowanie słów kluczy lub internacjonalizmów) i strategie kompensacyjne, w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu (np. upraszczanie formy wypowiedzi, zastępowanie innym wyrazem, opis, wykorzystywanie środków niewerbalnych).
- X. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

2. Komentarz do wymagań egzaminacyjnych

Wymagania egzaminacyjne obowiązujące w roku szkolnym 2020/2021 są dokumentem, który określa zakres wiadomości i umiejętności sprawdzanych na egzaminie w bieżącym roku szkolnym. Zostały opracowane oddzielnie dla każdego przedmiotu i poziomu egzaminu.

2.1. Czym są wymagania egzaminacyjne?

Wymagania egzaminacyjne na rok szkolny 2020/2021 stanowią zawężoną wersję **podstawy programowej kształcenia ogólnego** z przedmiotu *język obcy nowożytny* dla szkoły podstawowej. Zawarto w nich tylko te zapisy podstawy programowej, które dotyczą zakresu wiadomości i umiejętności, jakie mogą być sprawdzane w zadaniach zamieszczonych w arkuszach egzaminacyjnych w roku szkolnym 2020/2021. Wszelkie inne zapisy podstawy programowej zostały w wymaganiach egzaminacyjnych pominięte.

W celu zachowania spójności wymagań egzaminacyjnych z wymaganiami edukacyjnymi utrzymano odrębność wymagań egzaminacyjnych opartych na dwóch wersjach podstawy programowej, będącej bazą dla zadań zawartych w arkuszach egzaminacyjnych od pierwszej edycji egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku:

- dla II etapu edukacyjnego (w wersji podstawy II.1.) w przypadku podstawy programowej z 2017 r.;
- dla II etapu edukacyjnego (klasy IV–VI) w przypadku podstawy programowej z 2012 r., w wersji znowelizowanej w 2016 r.

W wymaganiach egzaminacyjnych zachowano również rozwiązania edycyjne przyjęte dla obu wersji podstawy programowej, aby osoby, które będą z wymagań korzystać, mogły w łatwy sposób odnaleźć stosowne zapisy w poszczególnych dokumentach i porównać, które z wymagań są podstawą nauczania oraz egzaminu, a które z nich są tylko przedmiotem nauczania i nie będą na egzaminie sprawdzane.

W niniejszej publikacji, dla uproszczenia, we wszelkich odniesieniach do podstawy programowej stosowano zapisy wersji podstawy z 2017 r. (podstawa II.1.).

Należy podkreślić, że zmiana podstawy wymagań na egzaminie ma charakter **jednorazowy**. Będzie ona obowiązywać tylko w roku szkolnym 2020/2021.

2.2. Geneza powstania wymagań egzaminacyjnych na rok 2021

Jak już zaznaczono, wyodrębnienie wymagań egzaminacyjnych jest wynikiem przedłużającej się sytuacji epidemicznej w kraju, znacznie utrudniającej warunki

edukacyjne zarówno uczniom, jak i nauczycielom. Długotrwały okres nauki zdalnej w szkołach stanowi przeszkodę w pełnej i dokładnej realizacji przez nauczycieli podstawy programowej, a także w przygotowaniu uczniów ostatnich klas szkoły podstawowej do egzaminów. W związku z powyższym zapadła decyzja o zawężeniu w bieżącym roku szkolnym wymagań egzaminacyjnych.

Prace nad opracowaniem wymagań prowadziły merytoryczne zespoły eksperckie, które przygotowały ich wstępną wersję. W skład zespołu ekspertów opracowujących wymagania dotyczące egzaminu ósmoklasisty z języków obcych nowożytnych wchodziło:

- nauczyciele praktycy ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych (m.in. nauczyciele uczący uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów z niepełnosprawnościami);
- nauczyciele akademicy;
- eksperci Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i okręgowych komisji egzaminacyjnych.

Członkowie zespołu ekspertów byli specjalistami w zakresie różnych języków sprawdzanych na egzaminie ósmoklasisty. Decyzja o przygotowaniu zredukowanych wymagań egzaminacyjnych została ogłoszona 19 listopada 2020 roku.

2.3. Konsultacje społeczne

Ogłoszone przez ministra edukacji i nauki prekonsultacje trwały od 2 do 27 listopada 2020 roku za pośrednictwem strony internetowej ministerstwa (por. [Prekonsultacje wymagań egzaminacyjnych na 2021 r.](#)), gdzie zamieszczono linki do wstępnych wersji wymagań egzaminacyjnych dla poszczególnych przedmiotów i egzaminów. W przewidzianym czasie wpłynęło 2487 opinii, w tym wiele dotyczących wymagań na egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego. Kolejne opinie nadeszły także kilka dni po upływie terminu, jednak wszystkie – a było ich w sumie ponad 2500 – zostały wzięte pod uwagę.

Opinie napływające za pośrednictwem internetu były gromadzone w oddzielnych dla poszczególnych przedmiotów i egzaminów plikach, w których odnotowywano następujące dane:

- kolejną liczbę porządkową danej opinii w danym dniu;
- datę wpłynięcia opinii na stronę ministerstwa;
- przedmiot, którego opinia dotyczyła;
- autora opinii (wg kategorii: osoba fizyczna lub instytucja);
- treść opinii.

Opinie nie były anonimowe, jednak ich autorów opisano za pomocą kategorii, żeby nie gromadzić i nie przetwarzać danych osobowych w stopniu większym niż było to konieczne.

Wypowiedzi pochodziły od różnych osób i instytucji o charakterze oświatowym:

- indywidualnych nauczycieli,
- grup nauczycieli danego przedmiotu uczących w danej szkole,
- uczniów lub ich rodziców,
- pracowników placówek doskonalenia nauczycieli,
- wydawnictw oświatowych.

Wszystkie zgromadzone spostrzeżenia dotyczące wymagań egzaminacyjnych dla danego egzaminu i przedmiotu przekazano adekwatnemu zespołowi ekspertów. Zespół merytoryczny analizował każdą uwagę, decydował, czy dane stanowisko zostanie uwzględnione w całości, częściowo czy nieuwzględnione. Każdą decyzję opatrywano też krótkim uzasadnieniem.

Nadesłane propozycje dotyczyły nie tylko samych wymagań egzaminacyjnych, ale także zakresu struktur gramatycznych zamieszczonych w *Informatorze o egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego od roku szkolnego 2018/2019* (por. [Informator o egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego od roku szkolnego 2018/2019](#)), który stanowi uzupełnienie wymagań określonych w podstawie programowej. Pojawiły się też bardziej ogólne wnioski odnośnie do samej formuły i zasad przeprowadzania egzaminu. Zgłoszone opinie i propozycje dotyczyły:

- usunięcia określonych struktur z zakresu sprawdzanych w zadaniach egzaminacyjnych struktur gramatycznych, np. niektórych czasów gramatycznych, strony biernej, mowy zależnej, przedimków, czasowników złożonych, takich jak *get up* i *look for*;
- zachowania pewnych pozycji w zakresie sprawdzanych struktur, np. zdań podrzędnie złożonych warunku typu II dla realizacji funkcji językowej udzielania rad;
- zmniejszenia zakresu wymagań szczegółowych w części dotyczącej przetwarzania wypowiedzi;
- wyeliminowania z wymagań egzaminacyjnych niektórych wymagań szczegółowych w obszarze wymagania ogólnego „rozumienie wypowiedzi”, np. określania intencji autora tekstu, rozpoznawania związków w tekście;
- wyeliminowania z wymagań niektórych form wypowiedzi pisemnej;
- zmniejszenia maksymalnej liczby punktów możliwych do uzyskania za zredagowanie wypowiedzi pisemnej;
- wyeliminowania z arkusza egzaminacyjnego niektórych typów zadań, np. wypowiedzi pisemnej, zadania otwartego gramatyczno-leksykalnego, lub zastąpienia ich innymi;

- uproszczenia formy zadań;
- skrócenia lub zmniejszenia liczby tekstów stanowiących podstawę zadań egzaminacyjnych;
- zmniejszenia liczby zadań sprawdzających umiejętności z zakresu rozumienia wypowiedzi;
- zmiany sposobu oceny odpowiedzi uczniów w otwartym zadaniu gramatyczno-leksyklanym;
- upodobnienia formy egzaminu ósmoklasisty do sprawdzianu w szóstej klasie szkoły podstawowej, który był przeprowadzany do roku 2016;
- możliwości wyboru na egzamin ósmoklasisty języka obcego innego niż ten, którego uczeń uczy się w szkole jako przedmiotu obowiązkowego;
- wprowadzenia różnych poziomów na egzaminie ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego dla języków nauczanych od pierwszej i od siódmej klasy szkoły podstawowej.

2.4. Przyczyny pozostawienia określonych zapisów podstawy programowej oraz Informatora w wymaganiach egzaminacyjnych i aneksie do Informatora

Zespół merytoryczny analizował nadesłane uwagi zarówno w kontekście wymagań egzaminacyjnych na rok 2021, jak i zakresu struktur, który musiał być również zmodyfikowany, gdyż zakres zamieszczony w *Informatorze* stanowi uzupełnienie podstawy programowej. Zmodyfikowany zakres struktur winien w taki sam sposób uzupełniać wymagania egzaminacyjne na rok 2021.

Po przeanalizowaniu nadesłanych podczas prekonsultacji propozycji zespół zdecydował o pozostawieniu określonych wymagań z podstawy programowej w wymaganiach egzaminacyjnych oraz o pozostawieniu pewnych struktur w zakresie obowiązującym na egzaminie w roku 2021.

Na decyzje te wpłynęło kilka istotnych powodów:

- 1) W szkole nadal obowiązuje podstawa programowa, zatem kluczowe dla rozwoju językowego ucznia zagadnienia z podstawy, które możliwe są do sprawdzenia na egzaminie, muszą być na nim sprawdzane. Podstawową rolą egzaminu ósmoklasisty jako egzaminu zewnętrznego jest bowiem określenie, w jakim stopniu uczniowie opanowali umiejętności określone w podstawie programowej na zakończenie II etapu edukacyjnego. Wymagania egzaminacyjne muszą umożliwiać realizację tego celu.
- 2) Konieczne jest sprawdzenie na egzaminie stopnia opanowania umiejętności, które warunkują kontynuację kształcenia umiejętności językowych na kolejnym etapie edukacyjnym i pozwolą nie tylko na dalszy rozwój językowy ucznia, ale także na właściwe jego przygotowanie do zdawania egzaminu maturalnego.

- 3) Ujęcie w wymaganiach egzaminacyjnych pewnych umiejętności było niezbędne ze względu na konieczność zachowania spójnego charakteru wymagań na egzaminie, np. jeśli na zakończenie II etapu edukacyjnego wymagane jest, aby uczeń potrafił zrealizować w języku obcym określoną funkcję, wówczas nie można z zakresu wymaganych struktur usunąć takich środków językowych, które pozwalają tę funkcję zrealizować.
- 4) Zakres obowiązujących na egzaminie struktur oraz zakresów tematycznych słownictwa musi umożliwiać zastosowanie różnorodnych tekstów na odpowiednim poziomie językowym jako podstawę zadań egzaminacyjnych. Na przykład, gdyby zespół zaakceptował jedną z bardziej ekstremalnych propozycji usunięcia z listy struktur niemal wszystkich czasów gramatycznych, nie byłoby możliwości skonstruowania w zasadzie żadnego rzetelnego zadania egzaminacyjnego.
- 5) Do rozwiązania niektórych zadań egzaminacyjnych wystarczająca jest bierna znajomość środków językowych z zakresu obowiązujących struktur gramatycznych oraz z tematyki określonej w wymaganiach egzaminacyjnych. Produkcji językowej wymagają od ucznia jedynie zadania otwarte, których w arkuszu egzaminacyjnym jest mniej niż zadań zamkniętych.

2.5. Przyczyny niezamieszczenia określonych zapisów podstawy programowej i listy struktur w wymaganiach egzaminacyjnych i aneksie do *Informatora*

Głównym powodem pominięcia niektórych zapisów podstawy programowej, jak również usunięcia w *Informatorze* z zakresu struktur niektórych z nich, była wspomniana już sytuacja epidemiczna w kraju, która doprowadziła do przejścia szkół na nauczanie zdalne, znacznie utrudniając w ten sposób przyswojenie przez uczniów wszystkich wymaganych treści. Sytuacja edukacyjna w ostatnich latach wymusiła konieczność określenia wymagań najważniejszych, których sprawdzenie na egzaminie ósmoklasisty w znaczącym stopniu motywuje do lepszego ich przyswojenia przez uczniów przed egzaminem. Zespół ekspertów nie uwzględnił zatem w wymaganiach na rok 2021 takich umiejętności (oraz w zakresie wymaganych struktur takich środków językowych), które są najbardziej złożone i wymagają bardzo dobrego wcześniejszego opanowania wielu innych zagadnień. Eksperti wyszli z założenia, że odłożenie w czasie opanowania skomplikowanych umiejętności i środków językowych pozwoli uczniom i nauczycielom skupić się na kluczowych dla przebiegu dalszej edukacji językowej zagadnieniach.

Jednak sam fakt wyższego stopnia trudności pewnych zagadnień nie stanowi dostatecznego uzasadnienia dla ich pominięcia – jeśli jakaś trudna umiejętność jest ważna w komunikacji językowej, wówczas musi ona zostać opanowana pomimo tego, że będzie to wymagało więcej wysiłku od uczniów i nauczycieli. Zatem podstawowym kryterium stanowiącym o pominięciu danych treści było

kryterium użyteczności danej umiejętności w komunikacji na poziomie językowym oczekiwanym od ucznia kończącego szkołę podstawową.

Zespół nie zamieścił również w wymaganiach egzaminacyjnych ani w zakresie wymaganych struktur na rok 2021 takich wiadomości ani umiejętności, które są w większości szkół kształcone w ostatnich miesiącach przed egzaminem, więc nie ma możliwości, aby uczniowie w obecnych warunkach opanowali je w dostatecznym stopniu.

Ponadto z racji samego charakteru dokumentu, jakim są wymagania egzaminacyjne dotyczące egzaminu przeprowadzanego w formie pisemnej, nie znalazły się w nim wszystkie zapisy podstawy programowej, które nie są adekwatne do pisemnej formuły egzaminu, jak również nie są możliwe do sprawdzenia w sytuacji egzaminacyjnej. W wymaganiach egzaminacyjnych nie ma zatem żadnych wymagań ogólnych ani szczegółowych dotyczących ustnego kanału komunikacji, z wyjątkiem wymagań dotyczących rozumienia ze słuchu. W wymaganiach egzaminacyjnych pominięto również umiejętności, takie jak np. korzystanie ze słownika, współdziałanie w grupie czy korzystanie z takich źródeł informacji, które podczas egzaminu ósmoklasisty nie są dostępne dla zdających.

2.6. Rola wymagań egzaminacyjnych oraz zmodyfikowanego zakresu struktur na egzaminie w roku 2021

Fakt, iż wymagania egzaminacyjne oraz zakres struktur obowiązujące na egzaminie w 2021 roku są pochodną podstawy programowej oraz zakresu struktur zamieszczonych w *Informatorze*, nie oznacza, że podstawa i *Informator* stają się nieaktualne. Wręcz przeciwnie – w szkole nadal obowiązuje realizacja podstawy programowej, a uczniowie powinni, o ile to tylko możliwe w obecnych warunkach, uczyć się stosowania struktur gramatycznych wyszczególnionych w *Informatorze*.

Dlaczego i w jakim celu zapadła zatem decyzja o zmianie podstawy wymagań na egzaminie w roku 2021? Przede wszystkim wybrano najistotniejsze zagadnienia, aby pomóc uczniom i nauczycielom w przygotowaniach do egzaminu. Oczywiście przygotowanie się do egzaminu nie jest najważniejszym celem nauki szkolnej. Jest nim zdobycie przydatnych wiadomości i umiejętności. Dlatego nauczyciel, w miarę możliwości, jakie posiada w danych warunkach, nadal naucza treści, które określa podstawa programowa.

Z drugiej jednak strony, od wyników egzaminów zwykle zależy przebieg dalszej edukacji danego ucznia, a w perspektywie – często również jego życie zawodowe. Znaczenie wyniku egzaminacyjnego jest zatem duże. Wymagania egzaminacyjne spełniają więc istotną rolę:

- mają ułatwić powtórkę i utrwalenie materiału, który wymagany będzie na egzaminie;
- zwiększają szanse ucznia, obniżone na skutek utrudnionych warunków kształcenia, na uzyskanie dobrego wyniku na egzaminie;
- sprawiają, że wymagania względem uczniów są bardziej sprawiedliwe – nie można bowiem od uczniów kształcących się w trudniejszych warunkach wymagać tego samego, czego wymaga się w warunkach bardziej sprzyjających edukacji.

Wymagania egzaminacyjne **nie wymuszają**:

- zaprzestania realizacji tych treści podstawy programowej, które nie zostały ujęte w wymaganiach egzaminacyjnych na rok 2021 – wręcz przeciwnie, w miarę możliwości podstawę programową należy zrealizować;
- ograniczania zakresu rozszerzonych treści, wykraczających poza zapisy podstawy programowej, które nauczyciel i uczniowie uznają za szczególnie ciekawe lub ważne;
- wprowadzania nowych treści nauczania, nieujętych w podstawie programowej;
- zmiany treści podręczników ani zmiany podręczników – pozwalają jedynie pominąć w podręcznikach te treści, które nie zostały ujęte w wymaganiach egzaminacyjnych, albo zrealizować je bardziej pobieżnie;
- zmiany przez nauczyciela technik nauczania lub doboru środków dydaktycznych.

2.7. Wymagania na egzaminie ósmoklasisty w roku 2021 przed i po zmianie ich podstawy – analiza porównawcza

W niniejszej publikacji przez wymagania na egzaminie rozumie się zapisy obu dokumentów – zarówno samych wymagań egzaminacyjnych dotyczących egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego na rok 2021, jak i zapisów zawartych w aneksie do *Informatora*, w tym zwłaszcza zmodyfikowany zakres struktur gramatycznych, jakie mogą być sprawdzane w arkuszu egzaminacyjnym z języka angielskiego.

Różnice między wymaganiami podstawy programowej i zakresem struktur (zamieszczonym w *Informatorze*), stanowiącymi podstawę wymagań sprawdzanych na egzaminach ósmoklasisty w latach 2019–2020, a wymaganiami egzaminacyjnymi na rok 2021 i zmodyfikowanym zakresem struktur (zamieszczonym w aneksie do *Informatora*) wykazano poniżej.

2.7.1. Obniżenie oczekiwanego poziomu biegłości językowej

W wymaganiach egzaminacyjnych na rok 2021 obniżony został oczekiwany poziom biegłości językowej ucznia. Oczekuje się od niego opanowania wymagań ogólnych i szczegółowych oraz zakresu środków językowych **na poziomie A2** w skali ESOKJ

(Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego). Dotychczas był to poziom A2/B1, czyli oczekiwano posługiwania się przez ucznia umiejętnościami produktywnymi na poziomie A2, natomiast umiejętnościami receptywnymi na poziomie B1.

Taka zmiana przejawia się w następujących aspektach.

- 1) Teksty będące podstawą zadań egzaminacyjnych sprawdzających wymaganie ogólne „rozumienie wypowiedzi” zawierają niemal wyłącznie środki językowe z poziomu A2. Mogą występować w nich nieliczne wyrażenia z poziomu B1, ale nie we fragmentach tekstu kluczowych dla poprawnego rozwiązania zadania.
- 2) Same zadania sformułowane są językiem na poziomie A2.
- 3) Sprawdzane w zadaniach słownictwo i struktury gramatyczne są wyłącznie z poziomu A2 lub niższego.
- 4) Obniżone zostały wymagania w jednym z kryteriów oceny wypowiedzi pisemnej – kryterium zakresu środków językowych. Oznacza to, że uczeń uzyska maksymalną liczbę 2 punktów w tym kryterium, jeśli poprawnie zastosował w swojej wypowiedzi mniej zróżnicowane i precyzyjne środki językowe, niż wymagane na tę samą liczbę punktów w poprzednich edycjach egzaminu.

Oczywiście są na rynku polskim dostępne publikacje, w których podaje się szacowany poziom danego wyrazu w skali ESOKJ, jednak należy zawsze wyważyć zdroworozsądkowo zamieszczone w nich zapisy. Przede wszystkim podawana tam klasyfikacja oparta jest na badaniach częstotliwości stosowania danego środka językowego na świecie. Ponadto nie każdy często stosowany wyraz jest dla danego ucznia łatwy, tak jak nie każdy rzadko występujący jest dla niego trudny. Zależy to od indywidualnych czynników, których nie da się w pełni zbadać i usystematyzować. Poza tym podane w słownikach poziomy w skali ESOKJ ustalane są międzynarodowo, czyli zwykle nie są adresowane tylko do rodzimych użytkowników jednego języka, zatem nie mają też odniesienia do podobieństw i różnic między określonymi językami.

2.7.2. Zmiany w wymaganiach ogólnych i szczegółowych stanowiących podstawę zadań egzaminacyjnych

Nie wszystkie zapisy podstawy programowej II.1. znalazły się w wymaganiach egzaminacyjnych na rok 2021, a niektóre występują tam w nieco zmodyfikowanej formie.

W wymaganiach egzaminacyjnych – co zrozumiałe ze względu na ich zastosowanie – pominięto wszelkie komentarze oraz zalecenia dotyczące realizacji podstawy programowej w szkole, a także inne zapisy, które nie mają zastosowania w **sytuacji egzaminacyjnej**, np. dotyczące umiejętności korzystania ze słownika, przetwarzania informacji zawartych w materiałach audiowizualnych, współdziałania w grupie czy stosowania mnemotechnik.

Ze względu na pisemną formę egzaminu ósmoklasisty ogólne i szczegółowe wymagania egzaminacyjne nie obejmują również żadnych umiejętności związanych z **ustnym kanałem komunikacji**, tj. ustnego reagowania językowego ani formułowania wypowiedzi ustnych. W wymaganiach egzaminacyjnych zapisy podstawy programowej dotyczące **reagowania** ustnego i pisemnego zostały połączone, gdyż reagowanie w obu formach na egzaminie i tak jest sprawdzane wyłącznie pisemnie. Zresztą wymagania te w podstawie programowej są w dużej mierze zbieżne. W wymaganiach egzaminacyjnych nie ujęto natomiast umiejętności:

- składania życzeń,
- odpowiadania na życzenia,
- umiejętności prowadzenia prostych negocjacji w sytuacjach życia codziennego,

gdyż są to najbardziej skomplikowane umiejętności w zakresie reagowania językowego i zwykle mniej ćwiczone.

W zakresie **wymagań szczegółowych** w wymaganiach egzaminacyjnych także występują różnice w odniesieniu do podstawy programowej II.1.:

- w wymaganiach nie ujęto umiejętności układania informacji w określonym porządku w zakresie rozumienia prostych wypowiedzi pisemnych;
- zredukowano formy wypowiedzi pisemnych do 3 form: wiadomość, e-mail i wpis na blogu;
- nie ma wymagań związanych z rozróżnianiem i stosowaniem formalnego i nieformalnego stylu wypowiedzi (w pewien sposób wymaganie to może się łączyć z umiejętnością stosowania zwrotów grzecznościowych, ale rozróżniania rejestrów w zadaniach egzaminacyjnych w 2021 roku nie będzie się wymagać od uczniów).

W wymaganiach egzaminacyjnych ograniczono także zakresy tematyczne z podstawy programowej, która zawiera 14 głównych zakresów wraz z podkategoriami tematycznymi w każdym z tych zakresów. Podkategorie te są w zasadzie przykładowe, jednak dość powszechnie traktuje się je jako wyznacznik tematyki, z której słownictwo może się pojawić na egzaminie. W związku z wprowadzeniem wymagań egzaminacyjnych z większości zakresów tematycznych usunięto najtrudniejsze lub najmniej stosowane podkategorie. Usunięto też jeden zakres tematyczny w całości. Wymagania egzaminacyjne zawierają zatem **kategorie tematyczne** z podstawy programowej „zubożone” o następującą tematykę (numeracja zgodna z podstawą programową II.1.):

- 1) okresy życia (z zakresu tematycznego „człowiek”),
- 3) oceny szkolne („edukacja”),
- 4) wybór zawodu („praca”),
- 5) styl życia, konflikty („życie prywatne”),
- 6) nawyki żywieniowe („żywienie”),

- 7) środki płatnicze („zakupy i usługi”),
- 9) dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła („kultura”),
- 12) odkrycia naukowe („nauka i technika”),
- 13) zagrożenie środowiska naturalnego („świat przyrody”),
- 14) cały zakres tematyczny „życie społeczne – wydarzenia i zjawiska społeczne”.

Należy zauważyć, że fakt, iż wymagania egzaminacyjne nie zawierają powyższych kategorii i podkategorii tematycznych nie oznacza, że żaden należący do nich wyraz nie może się znaleźć w tekście stanowiącym podstawę zadania w arkuszu egzaminacyjnym w 2021 roku. Podkategorie czy kategorie tematyczne nie są autonomiczne, ale „nachodzą” na siebie: każda z nich oprócz bardzo precyzyjnego słownictwa, charakterystycznego tylko dla danej tematyki, obejmuje też wyrażenia mniej precyzyjne, które mogą przynależeć do więcej niż jednego zakresu tematycznego. Na przykład wyraz *money* można zaliczyć do podkategorii „środki płatnicze”, ale nie oznacza to, że wyraz ten nie może pojawić się w arkuszu egzaminacyjnym w 2021 roku, ponieważ należy on też do podkategorii „sprzedawanie i kupowanie”, która jest wyszczególniona w wymaganiach egzaminacyjnych. Jest to poza tym wyraz bardzo powszechny i bardzo dla uczniów prosty, zatem pomijanie takiego słownictwa na egzaminie byłoby niewskazane.

Teksty w arkuszu egzaminacyjnym mogą też zawierać bardziej precyzyjne słownictwo z pominiętych w wymaganiach egzaminacyjnych kategoriach, jednak nie może go być na tyle dużo, żeby utrudniło to uczniom zrozumienie tekstu. Nie powinno się ono też pojawiać we fragmentach tekstu, które są kluczowe dla udzielenia poprawnej odpowiedzi w zadaniu.

2.7.3. Zmodyfikowany zakres struktur gramatycznych

Po rozpatrzeniu opinii i propozycji nadesłanych podczas konsultacji zespół merytoryczny zdecydował, aby niektóre struktury spośród wymienionych w *Informatorze* nie znalazły się w wymaganiach egzaminacyjnych na rok 2021. Zmodyfikowana lista przewidziana została do zamieszczenia w aneksie do *Informatora* do 31 grudnia 2020 roku. Na liście tej nie będzie (numeracja zgodna z podstawą programową II.1.):

9. czasu Past Perfect (CZASOWNIK)

7. zaimków wzajemnych (ZAIMEK)

spójnika *unless* (SPÓJNIK)

SKŁADNIA:

1. zdań twierdzących, przeczących i pytających w czasie Past Perfect
5. zdań w stronie biernej w czasie Present Perfect
6. pytań pośrednich
7. zdań w mowie zależnej
9. zdań podrzędnie złożonych warunku typu II.

Podobnie jak w przypadku zakresów tematycznych, w tekstach do zadań sprawdzających umiejętności z zakresu wymagania ogólnego „Rozumienie wypowiedzi” mogą wystąpić środki z powyższej listy, jednak ich nagromadzenie nie może być zbyt duże oraz poprawne rozwiązanie zadań nie może być warunkowane znajomością tych środków językowych.

2.8. Zmiany w organizacji i formie egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w roku 2021

Zniwelowanie skutków trudnej sytuacji edukacyjnej uczniów przystępujących w roku 2021 do egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego zaplanowano nie tylko w zakresie zawężenia wymagań egzaminacyjnych, ale także poprzez ułatwienia w formie i organizacji egzaminu. Aby wydłużyć czas przygotowania uczniów do egzaminu, przesunięto jego termin z kwietnia na koniec maja.

Jeśli chodzi o formę egzaminu, pozostaje ona pisemna, ale wprowadzono też formalne zmiany w zawartości arkusza – liczba zadań została zmniejszona o 5 przy zachowaniu pełnego czasu przeprowadzenia egzaminu, tj. 90 minut dla uczniów bez niepełnosprawności. Dla uczniów ze specyficznymi potrzebami edukacyjnymi (którzy mają przystąpić do egzaminów w formach dostosowanych) czas będzie wydłużony na dotychczasowych zasadach. Zmniejszenie liczby zadań odnosi się do mniejszej liczby jednostek, nie wiązek zadań. W arkuszu egzaminacyjnym mniejsza będzie liczba zadań otwartych sprawdzających umiejętność rozumienia ze słuchu, znajomość funkcji oraz środków językowych. Redukcja liczby zadań dotyczyć też będzie zadań zamkniętych sprawdzających rozumienie tekstów pisanych i znajomość środków językowych. Za rozwiązanie wszystkich zadań w arkuszu egzaminacyjnym uczeń będzie mógł otrzymać maksymalnie 55 punktów.

2.9. Dalsze działania związane z przygotowaniem do egzaminu ósmoklasisty w roku 2021

W momencie podpisania rozporządzenia wprowadzającego m.in. wymagania edukacyjne na rok szkolny 2020/2021 (por. [Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19](#)) odbywały się już szkolenia dla pracowników placówek doskonalenia nauczycieli, mające na celu zaznajomienie jak najszerszego grremium z wymaganiami oraz wykorzystanie tej wiedzy przez uczniów i nauczycieli podczas przygotowania do egzaminu.

Kolejnymi działaniami związanymi z wprowadzeniem wymagań egzaminacyjnych są:

- do 31 grudnia 2020 r. – opublikowanie aneksu do *Informatora* (zawierającego m.in. opis zmian w formułach arkuszy i zmodyfikowaną listę struktur gramatycznych obowiązujących na egzaminie w 2021 roku) oraz informacji o zmianach w organizacji i przebiegu egzaminów;
- styczeń 2020 r. – przeprowadzenie przez pracowników placówek doskonalenia nauczycieli szkoleń dla nauczycieli z zakresu wymagań egzaminacyjnych oraz zmodyfikowanej listy struktur gramatycznych;
- marzec 2021 r. – próbny egzamin ósmoklasisty;
- styczeń – maj 2021 r. – odrębne szkolenia dla egzaminatorów, dotyczące sprawdzania prac egzaminacyjnych w 2021 r.

Działania dotyczące organizacji egzaminów w 2022 roku będą zależne od rozwoju sytuacji epidemicznej w kraju.

2.10. Wskazówki metodyczne dla nauczycieli dotyczące przygotowania uczniów do egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w roku 2021

W sytuacji gdy do egzaminu pozostało tylko kilka miesięcy, większość nauczycieli i uczniów skupia się na powtórkach materiału. W tym celu bardzo pomocne mogą się okazać wymagania egzaminacyjne na rok 2021, które pozwolą skoncentrować się na materiale, jaki może być sprawdzany w arkuszu egzaminacyjnym w maju.

Ze względu na małą ilość czasu wskazane jest, aby treści w podręcznikach potraktować wybiórczo, dobierając tylko takie zadania, które pozwolą wyćwiczyć umiejętności wskazane w wymaganiach egzaminacyjnych oraz będące na odpowiednim poziomie językowym, maksymalnie zbliżonym do poziomu biegłości językowej sprawdzanej na egzaminie. Jest to szczególnie istotne przy doborze zadań do testu powtórzeniowego, gdy nauczyciel zechce na jakimś etapie sprawdzić stopień przygotowania swoich uczniów do egzaminu.

Dobrym rozwiązaniem wydaje się korzystanie z gotowych zadań, dostępnych nie tylko w podręcznikach, ale także w arkuszach egzaminacyjnych z poprzednich lat, zarówno z egzaminu ósmoklasisty, jak i gimnazjalnych, w szczególności z poziomu rozszerzonego, który zawierał zadania otwarte. Dokonując wyboru zadań, trzeba się im jednak przyjrzeć pod kątem sprawdzanych wymagań egzaminacyjnych na rok 2021, analizując zadanie według następujących kryteriów:

- 1) Czy zadanie sprawdza wymagania szczegółowe objęte wymaganiami egzaminacyjnymi – jeśli tak, to jakie?
- 2) Czy zakres tematyczny zadania został ujęty w wymaganiach egzaminacyjnych?

- 3) Czy zarówno tekst, jak i oparte na nim zadanie zawierają w zdecydowanej większości słownictwo na poziomie A2, w szczególności we fragmentach kluczowych dla poprawnego rozwiązania zadania?
- 4) Czy zarówno tekst, jak i oparte na nim zadanie zawierają w zdecydowanej większości struktury gramatyczne z zakresu struktur ujętych w aneksie do *Informatora* na 2021 rok, w szczególności we fragmentach kluczowych dla poprawnego rozwiązania zadania?
- 5) Jeśli tekst i/lub zadanie są na poziomie językowym wykraczającym ponad poziom A2, czy można je w prosty i szybki sposób dopasować do poziomu egzaminu, czy lepiej takie zadanie pominąć?

Poza doбором odpowiednich zadań w celu powtórki materiału przed egzaminem warto wdrożyć na lekcjach inne, bardziej uniwersalne zasady i techniki, służące nie tylko lepszemu przygotowaniu uczniów do egzaminu, ale także podniesieniu poziomu kompetencji językowych uczniów w ogóle.

- 1) Głównym językiem komunikacji podczas zajęć z uczniami powinien być język angielski. Uczniowie są wówczas nie tylko bardziej eksponowani na język, ale też ćwiczą umiejętności receptywne, które także sprawdzane są podczas egzaminu.
- 2) Wyniki dotychczasowych dwóch edycji egzaminu ujawniły, iż uczniowie mają duże trudności z rozwiązaniem zadania otwartego sprawdzającego rozumienie ze słuchu. W zadaniu tym muszą jednocześnie korzystać z trzech sprawności językowych – słuchania, czytania i pisania, co przysparza im dużych trudności, zwłaszcza gdy każda z tych sprawności osobno nie jest dostatecznie dobrze opanowana. Warto więc ćwiczyć zapis informacji ze słuchu nie tylko za pomocą typowych technik używanych na egzaminie (uzupełnianie luk w tekście/ zdaniach czy zapisywanie odpowiedzi na pytania na podstawie wysłuchanego tekstu). Wartościowym ćwiczeniem będzie polecenie uczniom samodzielnego wynotowania z wysłuchanego dwukrotnie tekstu różnych informacji, następnie opowiedzenia przez uczniów na podstawie notatek, o czym był tekst, jakie wydarzenia opisywał, co się wydarzyło w konkretnych okolicznościach, itp. Można wtedy zaangażować więcej niż jednego ucznia – uczniowie mogą po kolei opowiadać fragmenty historii, wzajemnie uzupełniając swoje wypowiedzi, kontynuując opowieść w miejscu, w którym skończył przedmówca itp.
- 3) Istotną pomocą dla uczniów przygotowujących się do egzaminu będzie wpojenie im zasady dobierania odpowiedzi w zadaniach zamkniętych na podstawie takich samych informacji, a nie takich samych słów w tekście i zadaniu.
- 4) Stosowanie powyższej zasady można ćwiczyć za pomocą zadań wyboru wielokrotnego, polecając uczniom podkreślenie w czytanim tekście fragmentów wskazujących na poprawną opcję odpowiedzi, albo takich, które wykluczają opcje niepoprawne. Podobne ćwiczenie można także przeprowadzić z tekstem słuchanym, transkrypcję którego (po wykonaniu

- ćwiczenia na rozumienie ze słuchu) można udostępnić uczniom jako tekst czytany, i przeprowadzić ćwiczenie z podkreślaniem fragmentów. Można w ten sposób na jednym zadaniu ćwiczyć kilka różnych umiejętności.
- 5) Uczniów można też skutecznie odzwyczajając od operowania pojedynczymi wyrazami na rzecz operowania informacjami za pomocą ćwiczeń w parafrazowaniu. Gdy na przykład ćwiczymy znajomość funkcji językowych, można polecić uczniom wyrażenie danej funkcji językowej lub takiej samej informacji za pomocą różnych wyrażen synonimicznych. W ten sposób doskonale również poszerzają oni zasób swoich środków językowych.
 - 6) Podczas lekcji zdalnych uczniowie są często mało aktywni. W zależności od poziomu ich biegłości oraz możliwości technicznych można wykorzystać sytuację, że i tak siedzą oni przed urządzeniem multimedialnym, wielu z nich ma telefony z licznymi funkcjonalnościami – warto więc wykorzystać te możliwości w celu stworzenia od czasu do czasu „zdalnego laboratorium językowego”. Można spróbować przesyłać uczniom nagrane pytania z przerwami na udzielenie odpowiedzi, uczniowie mogą nagrać własne pytania lub własne odpowiedzi i przesłać nauczycielowi, który może po odsłuchaniu przekazać informację zwrotną indywidualnym uczniom lub kompleksowo całej grupie.
 - 7) Warto podkreślać na co dzień znaczenie świadomości językowej uczniów. W jej najbardziej podstawowym zakresie uczeń musi w zadaniach egzaminacyjnych udzielić odpowiedzi w języku angielskim lub polskim. Zważywszy na fakt, iż wielu młodych ludzi posługuje się gwarą młodzieżową, bardzo przesiąkniętą anglicyzmami, rozróżnienie nie zawsze jest takie oczywiste. Częstszy jednak brak świadomości językowej ósmoklasistów daje się zauważyć w sposobie, w jaki konstruują oni swoje wypowiedzi pisemne. Wielu tłumaczy całe fragmenty tekstu (a w skrajnych przypadkach nawet cały tekst krótkiej wypowiedzi pisemnej) obmyślonego uprzednio w języku polskim, wyraz po wyrazie na język angielski, nie próbując nawet stosować angielskiej składni czy związków frazeologicznych. Dobrze jest czasem zatrzymać się nad jakąś strukturą i zwrócić uwagę uczniów na fakt, iż np. proste pytanie o wiek w języku polskim posiada zupełnie inną „logikę” niż w angielskim: *How old are you?* W tym drugim – nie ma czasownika oznaczającego posiadanie.
 - 8) Od wielu lat każda kolejna edycja egzaminów z języka angielskiego pokazuje tę samą słabą stronę wielu zdających – zbyt ubogi zasób dobrze opanowanych środków językowych, które potrafią oni poprawnie zastosować w kontekście, np. w wypowiedzi pisemnej lub uzupełniając luki w tekście. Wskazane jest zatem, aby nieustannie ten zasób środków rozwijać, przy czym rozwijać go, nauczając wyrazów, zwrotów i struktur w kontekście, a nie za pomocą tłumaczonej na język polski listy. Tworząc dla uczniów kartkówkę ze słówek, warto ułożyć 10–15 zdań z lukami, np. na tłumaczenie fragmentów zdań, niż podać uczniom 10–15 słówek i polecić znalezienie ich odpowiedników w języku obcym. W czasie lekcji można zastosować nieco inny rodzaj

dyktanda – podyktować uczniom kilka angielskich wyrazów i poprosić o ułożenie z nimi zdań lub nawet krótkiej historyjki. W myśl zasady „Powiedz mi, a zapomnę, pokaż, a zapamiętam, pozwól mi wykonać, a zrozumieć.” ćwiczenie zajmie może nieco więcej czasu, ale przyniesie efekt.

- 9) Wielu ósmoklasistów twierdzi, że niezwykle rzadko podczas lekcji redagują własny tekst. Wypowiedź pisemna zadawana jest zwykle jako praca domowa, nie zawsze jest też czas i możliwości, żeby ją sprawdzić i przekazać uczniom indywidualną informację zwrotną. Ponadto redagowanie wypowiedzi w warunkach domowych, bez presji i limitu czasu sprawia, że w obliczu konieczności zredagowania wypowiedzi podczas egzaminu uczeń postrzega to zadanie, jakby wykonywał je pierwszy raz w życiu. Często jest to czynnik zniechęcający do podjęcia jakiegokolwiek próby wykonania zadania. Wskazane jest zatem ćwiczyć takie umiejętności podczas lekcji – nie musi to być od razu cały e-mail. Polecenie do zadania może mieć jeden, a nie trzy podpunkty. Można polecić uczniom napisanie trzech zdań, a nie od razu pół strony tekstu. Ważne jest, aby ćwiczyć w ten sposób systematycznie.
- 10) Jednym z negatywnych i częstych zjawisk podczas egzaminu jest niedostateczne zapoznawanie się uczniów z poleceniami do zadań, co skutkuje często obniżeniem wyniku egzaminacyjnego. Żeby tego uniknąć, wskazane jest, aby „uczyć” na lekcjach czytania poleceń. Zamiast podawać uczniom polecenie, warto poświęcić minutę dłużej i zadać uczniom pytania: Co mówi polecenie, które przeczytałeś? Co masz zrobić po przeczytaniu tekstu? W jaki sposób masz zaznaczyć odpowiedź? Ile słów maksymalnie możesz wpisać w każdą lukę? Czy słowo podane w nawiasie wlicza się do limitu słów, czy nie? itp. W ten sposób można wyrobić w uczniach nawyk analizowania polecenia, co przyczyni się do lepszego rozwiązania zadań.

Podsumowanie

Przyjęte wymagania egzaminacyjne obowiązujące w roku 2021 nie mają na celu dezorganizowania pracy szkoły, dokładania nauczycielom zajęć czy zmiany celów kształcenia. Mają one pomóc uczniom i nauczycielom w przygotowaniach do egzaminu w warunkach utrudnionej sytuacji edukacyjnej. Nie oznacza to, że trzeba porzucić realizację podstawy programowej czy wybiórczo traktować jej treści w trakcie nauki szkolnej. Warto skorzystać z wymagań egzaminacyjnych, żeby ułatwić sobie wybór, które treści trzeba zrealizować całkowicie, a które można jedynie zasygnalizować, w sytuacji gdy nie wystarcza czasu na zrealizowanie w takim samym stopniu wszystkich wymagań podstawy.

Bibliografia

- 1) Centralna Komisja Egzaminacyjna, (2017), *Informator o egzaminie ósmoklasisty z języka angielskiego od roku szkolnego 2018/2019*, ISBN 978-83-940902-8-9, http://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Informatory/Informator_P1_angielski.pdf [dostęp: 18.12.2020 r.].
- 2) Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ośrodek Rozwoju Edukacji, (2017), *Podstawa programowa kształcenia ogólnego z komentarzem. Szkoła podstawowa. Język obcy nowożytny*, http://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_OSMOKLASISTY/Podstawa_programowa/SP_PP_2017_Jezyk_obcy_nowozytny.pdf [dostęp: 18.12.2020 r.].
- 3) *Wymagania na egzaminach ósmoklasisty i maturalnym. Prezentacja*, (2020), <https://www.gov.pl/attachment/b8b9076b-2928-432d-acbc-dd8e2af1f83d> [dostęp: 18.12.2020 r.].
- 4) *Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki zmieniające rozporządzenie w sprawie szczególnych rozwiązań w okresie czasowego ograniczenia funkcjonowania jednostek systemu oświaty w związku z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19*, <https://www.gov.pl/attachment/8cac1c20-9892-4f05-ba3a-ff3f3658cfcd> [dostęp: 18.12.2020 r.].
- 5) *Uzasadnienie do rozporządzenia*, (2020), <https://www.gov.pl/attachment/7aca1735-2274-44fd-84ca-2baddabaefbb> [dostęp: 18.12.2020 r.].
- 6) *Załącznik nr 1 – Wymagania egzaminacyjne dotyczące egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2020/2021*, (2020), <https://www.gov.pl/attachment/00442db4-afaf-4948-8361-0fd144fc41e3> [dostęp: 18.12.2020 r.].
- 7) *Zmiany na egzaminie ósmoklasisty i egzaminie maturalnym*, (19.11.2020 r.), <https://www.gov.pl/web/edukacja/zmiany-na-egzaminie-osmoklasisty-i-egzaminie-maturalnym-w-2021-r> [dostęp: 18.12.2020 r.].

